

ANTIKVARISK KONSEKVENSBESKRIVNING

FASTIGHET: SOLSIDAN 18:18

ADRESS: ERSTAVIKS KVARNVÄG 19B

DNR: 2022-002259

BAKGRUND

Undertecknad Paul Wilund, certifierad kontrollant av kulturvärden (KUL2) har på uppdrag av Anders Grudén ombetts lämna yttrande på tjänsteskrivelse daterad 2023-05-02.

Ansökan avser bygglov för restaurering av villabyggnad i samband med planlösningsändringar, ombyggnad av sekundär glasveranda mot söder för ett mer anpassat utseende samt utförande av ny anpassad terrass.

AKTUELL BYGGNAD

Den aktuella villan uppfördes som sommarvilla kring år 1903-1904 för notarie Carl Hjalmar Edvin Marin, boende i Gamla stan i Stockholm. Ritningarna utfördes av byggnadsingenjör Lars Erik Wester från Bromma som troligen även uppförde villan, de signerade ritningarna är från entreprenadkontraktet.

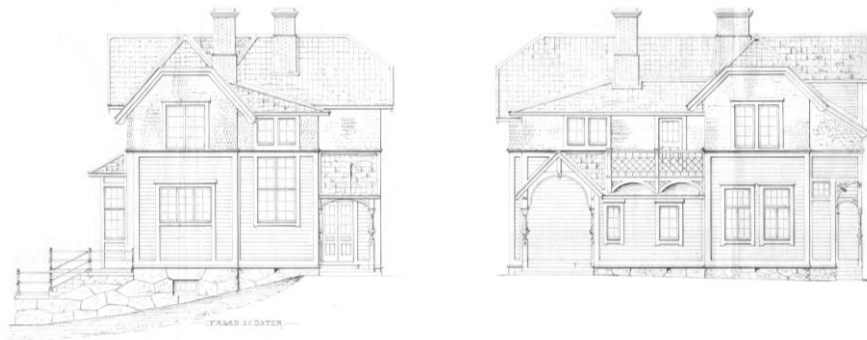
Byggnaden är uppförd i en för sekelskiftet typisk stileklekticistisk panelarkitektur med arts and crafts-förtecken med en övre våning som kragar ut över en nedre. Taken är valmade och fasadernas panel är satt i varierande riktningar. Byggnaden var ursprungligen L-formad med en lägre del mot nordöst mot vilken en farstukvist anslöt. I den låga delen fanns förstugan samt en jungfrukammare. Det är ett slags panelarkitektur som växte fram i samband med ångsågarnas expansion kring sekelskiftet.

Farstukvisten bestod av ett fristående spetsigt skärmtak buret av svarvade pelare.

Senare ändringar

Byggnaden har ändrats vid flera tillfällen, den senaste mer omfattande ändringen skedde 1994 då den låga delen mot söder höjdes en våning. I samband med detta ändrades entrén och skärmtaket slopades. Detta skapade en lite olycklig obalans där entréns tidigare öppna farstukvist kom att ligga inklämd under en övre våning.

URSPRUNGLIG FASAD MOT NORR OCH ÖST

Ursprungliga fasader mot öster och norr. Notera det höga fönstret vid trapphallen mot öster samt det spetsiga sadeltaket över farstuekvisten.

FÖRVANSKNINGSFÖRBUDET

Byggnaden utgör en kulturhistoriskt särskilt värdefull byggnad och den omfattas av det så kallade förvanskningsförbudet i PBL 8 Kap 13 §. Förvanskningsförbudet utgår i detta fall från att byggnaden omfattas av skyddsbestämmelser i detaljplan, inte från en analys enligt kriterierna i allmänna rådet i BBR 1:2213.

Enligt boverket krävs att byggnadens värde är så stort att dess bevarande kan sägas utgöra ett verkligt allmänt intresse för att den skall betraktas som särskilt värdefull. Särskilt kulturhistoriskt värde gäller inte bara enskilda byggnader av monumental karaktär eller stort historiskt värde, utan också byggnader och bebyggelsemiljöer som representerar olika tidsepoker eller något karaktäristiskt från skilda sociala miljöer. Bestämmelsen gäller också enskilda byggnader som i sig kanske inte är så värdefulla men som blir det genom samhörigheten i en grupp, ett kvarter, en fasadräcka eller liknande. (jfr prop. 1985/86:1 sid. 510)

I detta fall är det troligen främst byggnadens miljöskapande värde som har utgjort kriteriet för skyddsbestämmelsen i detaljplanen. Detta styrks av den inventering som skedde inför upprättandet av detaljplan 574, vilken vann laga kraft 2015-11-24.

I inventeringen pekades följande egenskaper ut som ”huvudsakliga karaktärsdrag”, det anges dock inte om det är dessa kriterier som utgör grund för det särskilda kulturhistoriska värdet.

*Villa som karaktäriseras av svensk jugendstil och till vissa delar nationalromantik. Byggnaden karaktäriseras av sin asymmetriska uppbyggnad. Till de övriga stilelement som kopplas till jugendkaraktären hör bland annat den organiskt formade och valvade verandan vid entrén. Fasader av liggande panel, plåttak, småspröjsade fönster liksom entrépartiets asymmetri. Därtill en variation i antalet fönsterbågar i bredd liksom spröjsindelning.
[not: stavfel har rättats av undertecknad]*

FÖRVANSKNINGSFÖRBUDET ÄR INTE ETT FÖRÄNDRINGSFÖRBUD

Enligt Boverket så ska förvanskningförbudet inte tolkas som ett förändringsförbud. Det är de egenskaper som gör byggnaden särskilt värdefull som är skyddade. Klarlägger och respekterar man värdena kan man ändå ofta utföra olika åtgärder. För att klarlägga värdena kan ofta sakkunnig hjälp behövas.

Se: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/forvanskningforbudet/>

SAKKUNNIG HJÄLP

Inför arbetet med det aktuella projektet genomfördes en kartering av byggnadens kulturvärden och värdebärande egenskaper. Kartering har utförts av certifierad sakkunnig kontrollant av kulturvärden (KUL2) av kvalificerad art. Sökande har därmed följt Boverkets allmänna råd.

Utifrån analysen har sedan ett förslag tagits fram.

Förslaget bygger på det program som tagits fram för att lösa vissa problem med den nuvarande planlösningen vilken inte fungerade. Bland annat entrén fungerade mycket dåligt då den mynnade i ett kompakt utrymme utan möjlighet att röra sig vidare i byggnaden på ett naturligt sätt. Det saknades även koppling mellan entrédelen och sällskapsrummen, bland annat då stora delar av det nedre planet upptogs av en hall som tidigare varit jungfrukammare. På det övre planet så var bla hygienrummen underdimensionerade. Sammantaget är det små förändringar avsedda att lösa problem som uppstått genom ett antal ändringar över tid.

Den övergripande avsikten har varit att i projektet förstärka och lyfta fram byggnadens grundläggande värden i form av stildrag i jugend och nationalromantik.

Förslagets innehåll

Den ursprungliga asymmetri vilken delvis försvann vid tillbyggnaderna 1994 återskapas. Fasaderna återfår de småspröjsade fönstren i varierande storlek och då särskilt det karakteristiska fönstret i trappan. En viktig detalj är att entrén återfår sin ursprungliga placeringsprincip som en fristående farstukvist under ett eget tak buret av profilerade stolpar och valvformade bågar.

Samtidigt ändras glasverandan mot söder till ett mer anpassat utseende och den sekundära verandan ges en detaljering som bättre passar villans arkitektur.

Förslaget är därmed enligt detaljplanens varsamhetsbestämmelse (k) vilken anger att underhåll och ändring skall utföras varsamt och ta hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och kulturhistoriska värden. Eventuell tillbyggnad underordnas byggnaden i placering, skala och arkitektoniskt uttryck. Det följer PBL 8 Kap 14 och 17 §§

Åtgärden förändrar inte på något sätt byggnadens grundläggande och värdebärande karaktärsdrag och den bedöms inte heller skada någon av de egenskaper som sammantaget ligger till grund för byggnadens och områdets kulturvärden. Byggnaden är fortsatt tydligt avläsbar som en villa från tidigt 1900-tal. Förslaget är därmed inte förvanskande enligt PBL 8 Kap 13 §.

Stockholm 2023-05-10

Paul Wilund
ARKITEKT MSA, BYGGNADSANTIKVARIER FILMAG.
Certifierad sakkunnig kulturvärden - K (KUL2)